

OSTRA SZTUKA. GOTYK NA ZIEMI RADOMSKIEJ

Wystawa jest swojego rodzaju przewodnikiem po architekturze i sztuce gotyku na obszarze dawnego, przedrozbiorowego powiatu radomskiego. Teren ten położony jest w północnej części Małopolski, między Wisłą, Pilicą i Iłżanką. Tutejszy gotyk czerpał wzorce głównie z ośrodka związanego z Krakowem.

Autorzy wystawy zabierają nas w podróż po miejscach, w których do dziś zachowane są zabytki gotyckie: kościoły, zamki, obiekty średniowiecznego wystroju i wyposażenia, m.in. obrazy, rzeźby, detal architektoniczny. Śladami gotyku poprowadzą nas historycy sztuki i oni przekażą, nam współczesnym, jej barwność i złożoność. Z kolei archeolodzy zwrócą uwagę zwiedzających na dekoracyjne kamienne detale odkryte podczas badań wykopaliskowych na zamkach w Iłży, Janowcu i Radomiu.

Najstarszy zamek ziemi radomskiej znajdował się w do- brach biskupów krakowskich w Iłży. Obecnie są to mało- wniczko położone ruiny przyciągające rzesze turystów. Prezentowana na wystawie rekonstrukcja okna manswer- kowego z tzw. "domu wielkiego" świadczy o jego dawnej świetności. Wśród innych detali zwraca uwagę kamienny element z herbem Lewart z nadwiślańskiego zamku w Janowcu i fragment fryzu z maswerkami z radomskiego zamku.

Na wystawie pokazujemy w większości dzieła znane dotąd tylko wąskiemu gronu odbiorców. Jednymi z naj- cenniejszych obiektów są kwatery datowane na ok. 1470 r., pochodzące z ołtarza w kościele pw. św. Zygmunta w Siennie (obecnie w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie) oraz rzeźba *Matki Boskiej z Dzieciątkiem* z Kościoła pw. św. Zygmunta w Szydłowcu (wł. Muzeum Diecezjalne w Sandomierzu). Z iłżeckiej fary pochodzi natomiast najstarsza na naszym terenie

Hodegetria datowana na 3 ćw. XV w. Pokazywana obok obrazu *Matki Boskiej z Dzieciątkiem* z kościoła pw. św. Jana Chrzyciela w Mniszku, nawiązuje do krakowskich Hodegetrii (typ ikonograficznych przedstawień Matki Bożej z Dzieciątkiem).

Chrzcielnica, 2 poł. XV w., Odechów

Matka Boska z Dzieciątkiem lata 30-te XVI w., wł. Muzeum Diecezjalne w Sandomierzu

Matka Boska z Dzieciątkiem 3 ćwierć XIV w., wł. Muzeum Katedralne w Radomiu

Matka Boża z Dzieciątkiem, 3 ćw. XV w., Iłża

Św. Jan Ewangelista, ok. 1500 r., Radom

Kielich, XV w., Bieliny

Tablica fundacyjna, ok. 1442 r., Sienna

Monstrancja, 4 ćwierć XVI w., Kozienice

Ukrzyżowanie, koniec XV w., Radom

Ołtarz szafiasty- pentaptyk pw. Wniebowzięcia NMP, 1507-1510., Szydłowiec

Zwiastowanie, ok. 1470 r., wł. Muzeum Narodowe w Warszawie

Św. Leonard, ok. 1500 r., Mirzec

Uwagę widza przyciągną rzeźby należące do grupy tzw. *Pięknych Madonn* z kościołów w Skrzynnie i Szydłowcu. Najstarszą rzeźbą na wystawie jest *Matka Boska z Dzieciątkiem* (XIV w.) w typie tzw. *Madonn na lwach*, znajdująca się w zbiorach Muzeum Katedralnego w Radomiu, pochodząca z radomskiej bramy krakowskiej. Interesującym obiektem jest grupa *Oplakiwanie* z Kościoła pw. św. Leonarda w Mircu z 1 ćw. XVI w., w której widoczne są wpływy twórczości Wita Stwosza. Wśród późnogotyckiej rzeźby pojawiają się też krucyfiksy. Ich przykładem jest *Chrystus* z kościoła garnizonowego w Radomiu, wykonany w 1 ćw. XVI w.

Na ekspozycji nie mogło zabraknąć sakralnych wyrobów kamiennych: chrzcielnic i kropielnic. Przykładem chrzcielnic pochodzących z warsztatu szydłowieckiego (tzw. grupa radomsko-kielecka, charakteryzującej się budową kielichową i maswerkową dekoracją) jest obiekt z radomskiej fary, datowany na drugą połowę XV w. Średniowieczne kropielnice były natomiast proste, niezdobione, jedynie egzemplarz z kościoła w Wolanowie (wł. Muzeum Wsi Radomskiej) odbiega od przyjętej reguły.

W świątyniach można podziwiać oryginalne formy portali kamiennych z żelaznymi drzwiami. Przykładem są pokazywane drzwi z kościoła w Mniszku, na których widnieją herby: łabędź i Orzeł - godło państwowo. Warto wspomnieć, że przedstawienie orła możemy również zobaczyć na drzwiach w radomskiej farze.

Wystawę o sztuce gotyku uzupełniają naczynia liturgiczne, m.in. unikatowy kielich z XV w., z kościoła pw. śś. Szymona i Judy Tadeusza w Bielinach oraz bogato zdobione monstrancje wieżyczkowe pochodzące z dwóch parafii nadwiślańskich w Kozienicach i Wysokim Kole. Obiekty te są świadectwem kunsztu ówczesnego rzemiosła złotniczego.

Niewątpliwym atutem ekspozycji, oprócz wystawianych zabytków o wysokich wartościach historycznych i artystycznych, są profesjonalne fotografie obiektów oraz fragmentów architektury, których nie udało nam się pokazać. Mamy nadzieję, że zarówno wystawa, jak i towarzyszący jej film i album, pozwolą zachęcić Państwa do własnych poszukiwań gotyku.

Muzeum im. Jacka Malczewskiego, 26-600 Radom, Rynek 11

www.muzeum.edu.pl

e-mail: malczewski@muzeum.edu.pl

tel. 48 36 221 14

48 36 256 94

48 36 243 29

fax 48 36 234 81

Patronat honorowy:

Marszałek Województwa Mazowieckiego

Biskup Radomski

Organizatorzy:

Mazowsze, serce Polski

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

Projekt zrealizowany ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego

Patronat medialny:

